

Druhé pokušení Krista

Mt 4,5-7

M. Balcar, Chodov 8.2.2014

Úvod

Rád bych ve svém dnešním kázání navázal na své předchozí a pokračoval ve výkladu Ježíšových pokušení. Před čtrnácti dny jsme byli svědky toho, že Hospodin dává šanci ďáblu přesvědčit Ježíše, aby se přiklonil na jeho stranu. Útočí na bazální lidskou potřebu a vyzývá Ježíše k tomu, aby dokázal, že je Boží syn tím, že učiní zázrak. Ježíš reaguje citátem z Písma.

Sola scriptura

Na konci prvního pokušení se zdálo, že nám Ježíš nabízí jednoduché řešení toho, jak čelit pokušením. A řešení je pro nás adventisty, potažmo protestanty velmi atraktivní. Klíč tkví v odvolání se na Bibli. Jenže... Písmo cituje i sám ďábel a navzdory tomu, že se jedná o inspirovaný kanonický text, skrývají jeho slova v sobě nabídku, která vede směrem od Boha. Vždycky jsem zastával názor, že šikovný člověk si z Bible obhájí cokoli. Čert a člověk totiž dokáže otočit i tu nejlepší a nevznešenější věc v něco odporného. Ďábel cituje Bibli a ukazuje nám, že sama o sobě není zázrakem, sama o sobě není všelék. I Bibli lze manipulovat, i Bibli lze využít ve svůj prospěch. V okamžiku, kdy ji čte ten, kdo je veden Hospodinem, se stává opravdovým Božím slovem. Verbum fit, řečeno Daňkovsky.

Sola fide

V čem tedy tkví jádro tohoto pokušení? Ďábel nám protestantům bere Písmo a vzápětí útočí i na další klíčový element našeho vyznání. Na víru. Pokud mi dovoluete parafrázovat první pokušení, vyzval v něm ďábel Ježíše, aby dokázal, že je Boží syn tím, že vykoná zázrak. Ježíš se odvolal na Otce a víru v něho. V druhém pokušení ďábel útočí na Ježíšovu víru v Otce. "Jak moc mu věříš? Jak moc jsi si jistý, že je vždycky s tebou? Jak moc mu důvěřuješ? Kolik jsi ochoten vsadit na svou víru? Třeba i svůj život?"

Není náhoda, že se vše odehrává na vrcholku Chrámu. My nevíme, jak byl vrchol Chrámu vysoko, ale jistě to nebyla věž svatovítské katedrály. Tedy určitě se dalo zabít, když byste skočili dolů, o tom není žádná pochybnost. Ale nešlo o to, že se jednalo o nejvyšší místo. Šlo o to, že zde podle židovské víry, se kterou se Ježíš ztotožňoval a v níž byl vychován, sídlí Bůh. Zde byl Ježíš v přítomnosti Otce více než kdekoli jinde. Ale jak moc tomu věřil?

I toto pokušení na první pohled v sobě nemá nic špatného. Ďábel chce přece jenom vidět, jak moc spoléhá Ježíš na svého Otce. Slova jsou hezká, ale činy rozhodujícím způsobem ukazují, jak věříme a zda věříme. To je klíčový problém soudobého křesťanství v západním světě. Slova dokážeme říkat dobrá, ale činy s nimi ne úplně korespondují.

Solus Christus

Znovu je v sázce Ježíšova identita jako Syna Božího. Já mám celkem rád komiksy. Mnohé komiksy popisují příběhy výjimečných lidí, kteří se v komiksovém světě nazývají superhrdiny. Příběhy o supermanovi, spidermanovi, batmanovi a dalších jsou vlastně novodobé mýty. Vyjadřují touhu soudobého člověka po spasiteli. Spasitel nemůže být obyčejný člověk. Je třeba, aby byl nadčlověk. Jen ten nás osvobodí z marastu a problémů, ve kterých se plácáme. Existují kulturologické i literárně-vědní studie, které konfrontují Ježíšovský příběh s příběhy superhrdinů

dnešní doby. Každý superhrdinský příběh v sobě obsahuje element o hledání sebe sama. O objevování svých superschopností. Překvapivě je Ježíšovo objevování sebe sama vlastně jakýchkoli nadpřirozených činů prosto. Zázraky dělá jenom ďábel. Ježíš čeká na Otce. I Ježíš hledá svou identitu Syna Božího a ďábel se mu snaží vsugerovat svou verzi synovství.

Spočívá jádro pokušení v špatné exegezi? Ale kdeže! Vždyť novozákonní pisatelé často interpretují žalmistovy výroky v souvislosti s Ježíšem.

Co je nejpevnější, co je nejpevnější...

Co by se stalo, kdyby Ježíš skočil? Zachránil by ho Otec? Teď možná spekuluji hloupě, ale mohlo se třeba Ježíšovi stát, že by ho přejelo auto? V evangeliích máme doloženo, že byl několikrát téměř lynčován, když si rozvášněný dav žádal jeho život. Nový zákon říká, že "prošel uprostřed nich." Zachránil ho Otec vždycky? Jistě. Zachránil by ho, i kdyby se vrhl z vrcholku Chrámu? Byť odpověď neznám, dovolil bych si hádat, že ano. Otec by ho zachránil.

V čem je tedy problém? Ďábel má na své straně Písmo, vede Ježíše ke kroku víry, a jeho víra by se pravděpodobně osvědčila, protože by ho Otec zachránil. Nebylo by tedy dokonalou demonstrací jednoty mezi Otcem a Synem, kdyby se Ježíš vrhl z vrcholku Chrámu a andělé Boží ho snesli bezpečně na zem? Ne podle Ježíše.

Čertovská nabídka

Satan znovu nabízí zkratku. Jeho řešení je snadnější. V prvním pokušení Ježíš jasně deklaruje, že on čeká na Hospodina, aby se postaral. Jenže stále hladoví. Chleby nikde. Tomu přece rozumíme příliš dobře. Je snadné deklarovat, že věříme, ale někdy nám připadá, že Bůh nekoná. Někdy nám připadá, že jeho mlčení je nesnesitelně dlouhé. Ježíš vyznává, že bude čekat na Otce. Ďábel mu dává lákavou nabídku. Nečekej. Můžeš Boha přimět, aby zasáhl.

Satan vyzývá Ježíše, aby s Hospodinem manipuloval, protože to je způsob, jakým jedná s druhými. V čem je problém manipulace? Manipulace v první řadě bere druhému svobodu – Bůh nemůže dělat věci dle své vůle, ale musí konat dle vůle Ježíšovy. Degraduje ho ne na partnera, ne na Buberovsky řečeno „ty“, ale na „ono“. Bůh je v tomto pojetí redukován na pouhý automat na přání. My přání formulujeme a on je plní.

Náboženství nám poskytuje prostředky, kterými se snad Bohem dá manipulovat. V Chrámu se lidé domnívali uplatňovat své páky na Hospodina. Tady mohou dávat oběti, tady se mohou modlit, sem nosí své desátky. Tady mohou Boha přimět, aby jednal, jak si přejí.

Ježíšova odpověď

Ježíšova odpověď – nebudeš pokoušet Hospodina. Udivující odpověď. Bůh přivádí Ježíše do pokušení, ale Ježíš odmítá oplácet mu stejnou mincí. A ukazuje nám klíčový princip pro vztah k Hospodinu i pro vztahy mezi lidmi. Dát druhým svobodu, aby byli tím, čím chtějí být a ne tím, čím si přeji já, aby byli. Stejně to platí i o Bohu. Víra nechává Boha být tím, kým je. Ježíš odpovídá vlastně velmi podobně jako v prvním případě. Nabádá-li ho ďábel, aby Boha donutil projevit svou přízeň, Ježíš odpovídá trpělivostí a čekáním. Nechává Bohu svobodu, aby zasáhl a pomohl v pravou chvíli.

"Já a ty"

Židovský filozof Martin Buber pojmenoval jádro ďáblova pokušení ve své geniální definici manipulativních vztahů v knize Já a ty. Buber říká, že vztahy je možné redukovat na "já a ono". Můj bližní se může tedy stát pouze prostředkem uspokojení mých přání a potřeb. Jen tak má pro mne cenu. Pokud nekoná, co chci, buď mu vezmu svobodu a manipuluji ho k tomu, nebo se ho

zbavím. Plnohodnotný vztah je podle Buberů pouze vztah "já a ty". Můj bližní je v něm svobodnou, svébytnou, plnohodnotnou bytostí. Základem vztahu "já a ty" je ochota dát druhému svobodu. Ať už se jedná o člověka nebo o Boha.

Vzpomínám si, že v době, kdy jsem přišel do církve, byla v jistých kruzích velmi populární kniha Dalea Carnegieho: "Jak získávat přátele a působit na lidi." Její esencí je naučit se manipulovat druhými. A byť cílem manipulace může být i něco chvályhodného a bohulibého, jako třeba udělat z druhých křesťany, nemůže jako misijní prostředek fungovat. Kdyby šlo lidi přinutit, aby uvěřili v Boha, udělal by to dávno Bůh sám. Hospodin ale dává lidem svobodu, aby v něj lidé věřili nebo ho odmítli. Ježíš takovou svobodu dával. Pokud chceme následovat Krista, musíme svobodu dávat i my.

Závěr

Cesta manipulace není cesta Kristovská, ale cesta čertovská. Kristus říká svoboda, satan říká: přinut'. Kristus říká v Boží čas, satan říká teď. Kristus říká víra, satan říká: vezmi to do svých rukou. Zvolme kristovskou cestu, zvolme cestu Božích synů!